Sbírka soudních rozhodnutí

STANOVISKO GENERÁLNÍ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
ze dne 17. listopadu 2016 [1]

Věc C-469/15 P

FSL Holdings a další
proti

Evropské komisi

„Kasační opravný prostředek — Hospodářská soutěž — Kartelové dohody (článek 101 SFEU) — Evropský trh s banány — Jihoevropský banánový kartel (Itálie, Řecko, Portugalsko) — Koordinace při určování cen a výměna informací relevantních pro určování cen — Přípustnost důkazů — Zákazy použití důkazů — Náhodné nálezy — Spolupráce s vnitrostátními orgány — Předávání důkazů vnitrostátními orgány, které samy nejsou orgány pro ochranu hospodářské soutěže — Právo na obhajobu — Účinná soudní ochrana — Sdělení o shovívavosti — Koncept omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu“

I – Úvod

1. Smí Evropská komise použít v kartelovém řízení důkazní prostředky, které jí jako náhodný nález předal vnitrostátní daňový orgán? To je v zásadě právní otázka, jíž se má Soudní dvůr v tomto řízení o kasačním opravném prostředku zabývat.

2. Tato otázka vzniká v souvislosti s jihoevropským „banánovým kartelem“, který byl odhalen před několika lety [2]. Na této kartelové dohodě se podílely skupiny podniků Chiquita a Pacific. Komise obdržela v této souvislosti v roce 2007 od italské finanční policie [3] informace, které pocházely z daňového trestního řízení. V neposlední řadě i z těchto informací vycházela Komise následně ve svém rozhodnutí ze dne 12. října 2011 [4] za účelem určení protiprávního jednání porušujícího článek 101 SFEU a uložení mnohamilionové pokuty třem společnostem skupiny Pacific, jmenovitě společnosti FSL Holdings (FSL), společnosti Léon Van Parys (LVP) a společnosti Pacific Fruit Company Italy SpA (PCFI) [5].

1 — Původní jazyk: němčina.

2 — *Severoevropským* banánovým kartelem, odhaleným o několik let dříve, se Soudní dvůr zabýval již v rozsudcích ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184), a ze dne 24. června 2015, Fresh Del Monte Produce v. Komise a Komise v. Fresh Del Monte Produce (C-293/13 P a C-294/13 P, EU:C:2015:416).

3 — Guardia di Finanza.

4 — Rozhodnutí Komise C (2011) 7273 final ze dne 12. října 2011 v řízení podle článku 101 [SFEU] (věc COMP/39482 – Exotické ovoce [banány], shrnutí v Úř. věst. 2012, C 64, s. 10), dále jen: „napadené rozhodnutí“.

5 — Dále též společně „navrhovatelky“.

3. Žaloba na neplatnost, kterou proti tomuto rozhodnutí podaly tyto tři společnosti, byla v řízení v prvním stupni úspěšná pouze částečně. Ve svém rozsudku ze dne 16. června 2015 [6] Tribunál jejich žalobu částečně zamítl. Nyní se společnosti FSL, LVP a PCFI dále domáhají právní ochrany u Soudního dvora jako soudu rozhodujícího o kasačním opravném prostředku.

4. Možnost použití informací a důkazů, které Komise obdržela od vnitrostátních orgánů, se dotýká centrálního prvku modernizovaného systému uplatňování kartelového práva, který byl zaveden nařízením (ES) č. 1/2003 [7]. V toto ohledu tedy bude rozsudek Soudního dvora v projednávaném případě směrodatný pro budoucí spolupráci mezi orgány na úrovni Unie i na vnitrostátní úrovni, a to jak pro orgány pro ochranu hospodářské soutěže, tak i pro správní orgány působící v jiných oblastech.

5. Kromě toho se v projednávaném případě jedná o několik rutinních otázek v souvislosti se sdělením o shovívavosti, s účinnou soudní ochranou a koncepcí omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu.

II – Právní rámec

6. Právní rámec tohoto případu je vymezen článkem 101 SFEU a nařízením č. 1/2003.

7. Článek 12 nařízení č. 1/2003 nadepsaný „Výměna informací“ stanoví:

„(1) Pro účely použití [článků 101 SFEU a 102 SFEU] jsou Komise a orgány pro hospodářskou soutěž členských států oprávněny vzájemně si sdělovat a užívat jako důkazy jakékoli skutkové nebo právní skutečnosti, včetně důvěrných informací.

(2) Vyměněné informace se smějí využívat pouze jako důkazy za účelem použití [článků 101 SFEU nebo 102 SFEU] a v souvislosti s předmětem, pro který je shromáždil předávající orgán. Pokud se však ve stejném případě použije vnitrostátní právo pro hospodářskou soutěž souběžně s právem Společenství pro hospodářskou soutěž a nevede k odlišnému výsledku, mohou být informace vyměněné podle tohoto článku použity také pro uplatnění vnitrostátního práva pro hospodářskou soutěž.

(3) Informace vyměněné podle odstavce 1 mohou být užity jako důkazy za účelem uložení sankcí fyzickým osobám pouze v případě, že:

— právní předpisy předávajícího orgánu stanoví obdobné sankce za jednání v rozporu s [články 101 SFEU nebo 102 SFEU], nebo není-li tomu tak,

— informace byly získány způsobem, který dodržuje stejnou úroveň ochrany práva na obhajobu fyzických osob, jaká je zaručena vnitrostátními právními předpisy přijímajícího orgánu. V tomto případě však vyměněné informace nemůže přijímající orgán využít k uložení trestu odnětí svobody.“

8. K článku 12 jsou v Bodu 16 odůvodnění nařízení č. 1/2003 obsažena tato vysvětlení:

„Bez ohledu na vnitrostátní právní předpisy, které stanoví jinak, by měla být mezi členy Evropské sítě pro hospodářskou soutěž umožněna výměna informací, včetně důvěrných, a užívání těchto informací jako důkazů. Tyto informace mohou být využívány pro použití [článků 101 SFEU a 102 SFEU] i pro souběžné použití vnitrostátních právních předpisů o hospodářské soutěži, pokud se posledně uvedené použití týká stejného případu a nevede k odlišnému výsledku. V případě, že vyměněné informace užije

6 — Rozsudek ze dne 16. června 2015, FSL a další v. Komise (T-655/11, EU:T:2015:383); dále jen „napadený rozsudek“.

7 — Nařízení Rady (ES) č. 1/2003 ze dne 16. prosince 2002 o provádění pravidel hospodářské soutěže stanovených v článcích 81 [ES] a 82 [ES] (Úř. věst. 2003, L 1, s. 1; Zvl. vyd. 08/02, s. 205), dále jen „nařízení č. 1/2003“.

přijímající orgán k uložení sankcí podnikům, nemělo by být užití těchto informací omezeno jinak než povinností využít je pro účel, pro který byly získány, vzhledem k tomu, že sankce pro podniky jsou ve všech systémech stejného druhu. Právo na obhajobu přiznané podnikům v různých systémech lze považovat za dostatečně rovnocenné. Fyzické osoby však mohou v různých systémech podléhat značně odlišným druhům sankcí. V takových případech je nezbytné zajistit, aby informace mohly být využity pouze v případě, že byly získány způsobem, který dodržuje stejnou úroveň ochrany práva na obhajobu fyzických osob, jaká je zaručena vnitrostátními právními předpisy přijímajícího orgánu."

9. Kromě toho je nutné poukázat na článek 28 nařízení č. 1/2003, jehož odstavec 1 stanoví:

„Aniž jsou dotčeny články 12 a 15, informace vyžádané podle článků 17 až 22 mohou být použity pouze pro ten účel, pro který byly získány."

10. Článek 31 nařízení č. 1/2003 nadepsaný „Přezkoumání Soudním dvorem" konečně stanoví:

„Soudní dvůr má neomezenou příslušnost přezkoumávat rozhodnutí, kterými Komise stanovila pokutu nebo penále. Uloženou pokutu nebo penále může zrušit, snížit nebo zvýšit."

III – Okolnosti sporu

11. Skupina podniků Pacific uvádí na trh banány pod značkou Bonita. Podle zjištění Tribunálu společnost Pacific spolu se společností Chiquita se dopustily kartelového deliktu podle článku 101 SFEU na jihoevropském trhu s banány, konkrétně v Řecku, Itálii a Portugalsku.

A – *Skutkový stav a správní řízení*

12. Dne 26. července 2007 obdržela Komise od italské finanční policie kopie osobních poznámek zaměstnance společnosti Pacific, které byly nalezeny při kontrole provedené v jeho soukromém bytě a kanceláři v Itálii v rámci vnitrostátního daňového trestněprávního šetření [8].

13. V následujícím období provedla Komise kontroly u dovozců banánů v Itálii a ve Španělsku. Kromě toho zaslala žádosti o informace dotčeným podnikům, zákazníkům a dalším účastníkům trhu, v nichž opakovaně požadovala určité informace, které se nacházely již v procesním spisu severoevropského banánového kartelu [9].

14. Po oznámení námitek, poskytnutí přístupu ke spisu a slyšení dotčených stran přijala Komise dne 12. října 2011 napadené rozhodnutí.

15. V tomto rozhodnutí Komise konstatuje, že účastníci kartelové dohody v blíže určeném období od roku 2004 do roku 2005 koordinovali svou cenovou strategii v Řecku, Itálii a Portugalsku, pokud jde o budoucí ceny, cenové úrovně a cenové pohyby nebo tendence, a vyměňovali si informace o budoucím chování na trhu, pokud jde o ceny [10]. Toto chování bylo součástí celkového systému s cílem stanovit směřování jejich jednání na trhu a omezit jejich individuální obchodní jednání; tím sledovali totožný protisoutěžní účel a jediný hospodářský cíl, který spočíval v omezení nebo narušení běžného pohybu cen v odvětví banánů v Itálii, Řecku a Portugalsku a ve výměně informací v tomto ohledu [11].

8 — Bod 7 napadeného rozsudku a bod 81 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

9 — K severoevropskému banánovému kartelu viz rozhodnutí Komise C (2008) 5955 final ze dne 15. října 2008 v řízení podle článku 81 [ES] (věc COMP/39.188 – banány, shrnutí v Úř. věst. 2009, C 189, s. 12).

10 — Bod 22 napadeného rozsudku a body 94 a 187 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

11 — Bod 24 napadeného rozsudku a body 209 a 213 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

16. Podle Komise dotčené skutečnosti představují dohodu ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU v tom smyslu, že dotčené podniky se výslovně dohodly o určitém chování na trhu, aby zcela vědomě nahradily rizika hospodářské soutěže praktickou spoluprací mezi nimi. I kdyby se neprokázalo, že se účastníci výslovně dohodli na společném plánu, který představuje dohodu, jedná se podle Komise o jednání ve vzájemné shodě ve smyslu čl. 101 odst. 1 SFEU, přičemž výměna informací mezi účastníky ovlivnila jejich chování při určování cen banánů pro jižní Evropu [12].

17. Z důvodu účasti na tomto jediném a trvajícím protiprávním jednání v rozporu s článkem 101 SFEU uložila Komise v napadeném rozhodnutí společnostem FSL, LVP a PFCI společně a nerozdílně pokutu ve výši 8,919 milionu eur. Společnosti Chiquita naproti tomu Komise odpustila na základě sdělení o shovívavosti pokutu, která na ni připadala [13].

B – *Soudní řízení v prvním stupni*

18. Proti napadenému rozhodnutí podaly společnosti FSL, LVP a PFCI dne 22. prosince 2011 v řízení v prvním stupni k Tribunálu společně žalobu na neplatnost.

19. Ve svém rozsudku ze dne 16. června 2015 Tribunál napadené rozhodnutí částečně zrušil, snížil pokutu přibližně o čtvrtinu na 6,689 milionu eur a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

IV – Řízení před Soudním dvorem

20. Podáním ze dne 4. září 2015 podaly navrhovatelky proti rozsudku Tribunálu společně projednávaný kasační opravný prostředek.

21. Navrhovatelky navrhují, aby Soudní dvůr:

— zrušil napadený rozsudek kvůli použití důkazů, které byly získány v naprostém rozporu s postupem stanoveným pro jejich získávání, a kvůli nesprávnému použití sdělení o shovívavosti z roku 2002, a v důsledku toho zrušil napadené rozhodnutí v plném rozsahu;

— podpůrně, částečně zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž Tribunál neprovedl úplný soudní přezkum pokuty uložené navrhovatelkám, a v důsledku toho podstatně snížil pokutu, která byla navrhovatelkám napadeným rozsudkem uložena;

— dále podpůrně, částečně zrušil napadený rozsudek v rozsahu, v němž Tribunál nesprávně konstatoval, že cílem nebo důsledkem porušení bylo omezení hospodářské soutěže, a v důsledku toho vrátil věc Tribunálu, ledaže by se Soudní dvůr domníval, že má k dispozici dostatek informací k tomu, aby sám zrušil napadené rozhodnutí;

— v každém případě uložil Komisi náhradu nákladů řízení, které navrhovatelky vynaložily v řízení před Soudním dvorem a Tribunálem.

22. Komise navrhuje, aby Soudní dvůr

— zamítl kasační opravný prostředek a

— uložil navrhovatelkám náhradu nákladů řízení.

12 — Bod 23 napadeného rozsudku a body 188 a 195 odůvodnění napadeného rozhodnutí.

13 — Bod 32 napadeného rozsudku a článek 2 napadeného rozhodnutí.

23. Před Soudním dvorem byl kasační opravný prostředek projednán v písemné formě.

V – Posouzení

24. Ve svém kasačním opravném prostředku se společnosti FSL, LVP a PFCI již nedotýkají všech otázek, jež byly předmětem řízení v prvním stupni. Právní diskuse v řízení o kasačním opravném prostředku se omezuje spíše jen na vybrané problémy. V této souvislosti navrhovatelky vycházejí ze čtyř důvodů kasačního opravného prostředku, z nichž se první zabývá použitelností důkazů předaných italskou finanční policií (více k tomu část A), druhý důvod pojednává o použití sdělení o shovívavosti (více k tomu následně část B), třetí důvod se týká zásady účinné soudní ochrany v souvislosti s pokutou (více k tomu níže část C) a čtvrtý tematizuje koncepci omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu (více k tomu část D).

A – *K použitelnosti důkazů předaných italskými daňovými orgány (první důvod kasačního opravného prostředku)*

25. Středem pozornosti je v projednávaném případě první důvod kasačního opravného prostředku, který se zabývá použitelností důkazů předaných Komisi italskou finanční policií. Podle názoru navrhovatelek nebyla Komise oprávněna použít osobní poznámky zaměstnance společnosti Pacific, které italská finanční policie zabavila při kontrole provedené v jeho soukromém bytě v rámci vyšetřování v daňovém trestněprávním řízení, ve správním řízení podle článku 101 SFEU a nařízení č. 1/2003 jako důkazy o existenci kartelového deliktu.

26. Navrhovatelky v zásadě Tribunálu vytýkají, že v bodech 66 až 99 napadeného rozsudku porušil právo na obhajobu a porušil základní procesní požadavky – konkrétně legislativní záměry normotvůrce zakotvené v čl. 12 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Kromě toho se domnívají, že Tribunál zkreslil důkazy.

27. Každému z těchto tří aspektů se dále věnuji v samostatném oddíle, přičemž považuji za vhodné seřadit výtky vznesené navrhovatelkami podle témat a posoudit je ve změněném pořadí.

1. K údajné existenci zákazu použití důkazů

28. Námitky navrhovatelek proti rozsudku Tribunálu jsou založeny na argumentu, že na unijní úrovni nemohou být přijaty důkazy, kterých bylo „dosaženo v naprostém rozporu se základními právy dotyčných osob“, a proto nesmí být použity.

29. Co se nejprve týká údajného rozporu se základními právy, navrhovatelky již nikde blíže nevysvětlují, v čem přesně má toto v projednávaném případě spočívat a zda se jedná o unijní úroveň nebo úroveň vnitrostátní [14]. Tím je argumentace navrhovatelek v tomto bodě příliš obecná a nepřesná na to, aby se dala právně posoudit [15].

30. Co se dále týká údajné nepoužitelnosti důkazů, které Komisi poskytla italská finanční policie, vyžaduje si tvrzení navrhovatelek několik zpřesňujících vysvětlení, za jakých okolností se v kartelovém řízení uplatní zákaz používání důkazů.

14 — Mimo údajného porušení práva na obhajobu, kterým se budu zabývat zvlášť (srov. k tomu body 52 až 63 tohoto stanoviska).

15 — Rozsudky ze dne 11. září 2007, Lindorfer v. Rada (C-227/04 P, EU:C:2007:490, bod 83), ze dne 18. července 2013, Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 45), a ze dne 11. září 2014, MasterCard a další v. Komise (C-382/12 P, EU:C:2014:2201, bod 151).

31. Výchozím bodem těchto úvah by měla být skutečnost, že existence kartelového deliktu může být prokázána každým způsobilým důkazním prostředkem. Unijní právo nezná žádnou obecnou zásadu, podle které by se orgány pro ochranu hospodářské soutěže mohly opírat pouze o určité důkazní prostředky nebo pouze na důkazy z určitých zdrojů.

32. Škála možných důkazů o existenci kartelového deliktu je naopak velmi široká. Judikaturou je takto uznáno, že existence protisoutěžního jednání nebo dohod musí být ve většině případů dovozována z několika shodujících se skutečností a nepřímých důkazů, které ve svém celku mohou představovat, pokud neexistuje jiné soudržné vysvětlení, důkaz porušení pravidel hospodářské soutěže [16]. Toto platí tím spíše v případě kartelových dohod, které jsou ze své podstaty zpravidla založeny na utajení a v jejichž případě jsou poznámky o nich omezeny na minimum [17].

33. Ohledně síly jednotlivých důkazů platí zásada volného hodnocení důkazů, podle které je jediným kritériem pro posouzení důkazních prostředků jejich důvěryhodnost [18].

34. Pouze výjimečně se uplatní zákazy použití důkazů, které vylučují zohlednění jednotlivých důkazních prostředků k prokázání porušení článku 101 nebo 102 SFEU. Takové zákazy mohou spočívat za prvé v tom, že byl důkaz získán v rozporu podstatnými formálními náležitostmi, které slouží k ochraně právních subjektů (srov. k tomu rovněž, oddíl a), a zadruhé v tom, že důkaz má být použit k protiprávnímu účelu (k tomu níže, oddíl b).

a) Zákaz získávání důkazů Komisí v rozporu s podstatnými formálními náležitostmi

35. Navrhovatelky nejprve namítají, že Tribunál měl přezkoumat, zda Komise získala důkazy vycházející z vnitrostátního daňového trestního řízení oprávněně.

36. Oprávněnost získávání důkazů vnitrostátními orgány a předávání poznatků získaných podle vnitrostátního práva Komisi se v zásadě posuzuje podle vnitrostátního práva; kromě toho unijní soud není příslušný k přezkumu legality aktu vydaného vnitrostátním orgánem podle vnitrostátního práva [19]. Na to Tribunál odkázal zcela správně [20].

37. Toto samozřejmě neznamená, že by se Komise nebo unijní soudy mohly v kartelovém řízení vědomě použít důkazní prostředky, které byly zcela zjevně získány v rozporu s podstatnými formálními náležitostmi. Základní zásady unijního práva jako především právo na řádnou správu (čl. 41 odst. 1 Listiny základních práv EU) a právo na spravedlivý proces (čl. 47 odst. 1 Listiny základních práv EU) vyžadují, aby unijní orgány provedly přinejmenším celkový přezkum všech skutečností jednotlivého případu, které jsou jim známy [21].

16 — Rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 57), ze dne 6. prosince 2012, Komise v. Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 70), a ze dne 17. září 2015, Total Marketing Services v. Komise (C-634/13 P, EU:C:2015:614, bod 26).

17 — Rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 55), a ze dne 25. ledna 2007, Sumitomo Metal Industries und Nippon Steel v. Komise (C-403/04 P a C-405/04 P, EU:C:2007:52).

18 — Rozsudky ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 49 a 63), a ze dne 19. prosince 2013, Siemens a další v. Komise (C-239/11 P, C-489/11 P a C-498/11 P, EU:C:2013:866, bod 128).

19 — Rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 62).

20 — Bod 45 napadeného rozsudku.

21 — V tomto smyslu také rozsudek ze dne 3. září 2008, Kadi a Al Barakaat International Foundation v. Rada a Komise (C-402/05 P a C-415/05 P, EU:C:2008:461, bod 284), podle kterého opatření, která nejsou v souladu s lidskými právy, nemohou být v Unii uznána jako oprávněná.

38. Komise se tedy musí ve správním řízení ujistit, že vnitrostátní instituce nezískaly dotčené důkazní prostředky podle všech dostupných indicií protiprávně nebo nepředaly Komisi protiprávním způsobem. Tribunál musí rovněž provést takovou kontrolu, pokud jsou v řízení v prvním stupni vzneseny odpovídající námitky [22].

39. V projednávaném případě měl Tribunál, a stejně tak předtím Komise, k dispozici především dvě indicie, které potvrzovaly, že italská finanční policie předala Komisi důkazy oprávněně. Toto předání žádný italský soud nezakázal [23]. Kromě toho byly zmiňované důkazy z vnitrostátního daňového trestního řízení zaslány Komisi se souhlasem příslušného italského státního zastupitelství [24].

40. Navrhovatelky neuvádějí žádné skutečnosti, které by mohly zpochybnit správnost příslušných závěrů Tribunálu a které by mohly podpořit pochybnosti o oprávněnosti předání těchto důkazů. Navrhovatelky dokonce v řízení o kasačním opravném prostředku výslovně uvádí, že neexistuje žádný rozsudek italského soudu, který by považoval předání předmětných podkladů za protiprávní, přestože se dle svých vyjádření usilovaly „o ochranu svých práv na vnitrostátní úrovni“.

41. Za těchto okolností nelze Tribunálu vytýkat, že se opíral o důkazy, které měla Komise získat protiprávně a které by proto podléhaly zákazu použití.

b) Zákaz použití důkazů k protiprávnímu účelu

42. Kromě toho navrhovatelky namítají, že důkazy předané italskou finanční policií z daňového trestněprávního řízení nesmí být použity jako důkaz o porušení článku 101 SFEU v kartelovém řízení.

43. Navrhovatelky se v podstatě odvolávají na čl. 12 odst. 2 nařízení č. 1/2003. Podle nich je třeba toto ustanovení chápat jako obecnou zásadu, podle které by měly být všechny důkazy vyměněné mezi Komisí a vnitrostátními orgány účelově vázány. Podle názoru navrhovatelek mohou být pro prokázání protisoutěžního jednání podle článku 101 nebo 102 SFEU vyměněny pouze takové důkazy, které byly za tímto účelem získány.

44. Ani tato argumentace však není přesvědčivá.

45. Článek 12 nařízení č. 1/2003 sleduje zvláštní cíl: Tímto ustanovením se má usnadnit a podporovat spolupráce orgánů v rámci Evropské sítě pro hospodářskou soutěž, tedy mezi orgány pro ochranu hospodářské soutěže na úrovni Unie a na vnitrostátní úrovni. Článek 12 proto výslovně vyžaduje, aby se důkazy vyměněné mezi orgány pro ochranu hospodářské soutěže mohly v kartelovém řízení bez dalšího použít – a to vždy na základě podmínek stanovených v tomto ustanovení.

22 — V tomto smyslu rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 63, poslední věta), podle kterého je třeba zohlednit, zda vnitrostátní soud prohlásil předání dotčených důkazů Komisi za protiprávní.

23 — Body 80 a 81 napadeného rozsudku.

24 — Body 82 až 89 napadeného rozsudku.

46. Z toho však nelze *a contrario* vyvodit, že by *mimo* Evropskou síť pro hospodářskou soutěž byla výměna informací a předávání důkazů z jednoho orgánu na druhý nepřípustné. Takovýto restriktivní výklad by odporoval zásadě procesní autonomie členských států. Zároveň by nepřiměřeně ztížil možnosti provádění důkazů, které má Komise a orgány pro ochranu hospodářské soutěže k dispozici v kartelovém řízení [25]. Konečně by tím byl zmařen základní cíl práva Unie, a to účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže na evropském vnitřním trhu [26].

47. Naopak čl. 12 odst. 2 nařízení č. 1/2003, na který odkazují navrhovatelky, nepředstavuje obecnou právní myšlenku, podle které by mohly v kartelovém řízení být používány vždy pouze takové důkazy, které byly doposud získány pro účely kartelového řízení. Platí, že důkazy – i kdyby byly získány zcela oprávněně – nemohou být k *protiprávnímu účelu* použity nikdy. Důkazy, které jsou využity k protiprávnímu účelu, podléhají tedy zákazu používání důkazů. Z toho však nevyplývá, že důkazy, které byly získány *za účelem jiným než za účelem hospodářské soutěže* (například v daňovém trestním řízení), nemohou být nikdy použity pro *účely hospodářské soutěže* (zejména v rámci zde sporného kartelového řízení podle článku 101 SFEU). V tomto ohledu již unijní soudy uznaly, že důkazy vyplývající z vnitrostátního trestního řízení mohou být v kartelovém řízení před Komisí použity [27].

48. Pouze pokud zákonodárce – na unijní úrovni nebo vnitrostátní úrovni – stanoví výslovně účelovou vázanost pro určité důkazy, podléhá jejich opětovné použití k jiným účelům, než ke kterým byly původně získány, zákazu. Tak je tomu především v případě důkazů získaných Komisí podle čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1/2003 v kartelovém řízení, které provedla, a obdobné platí podle čl. 12 odst. 2 nařízení č. 1/2003 pro důkazy vyměněné mezi evropskými orgány pro ochranu hospodářské soutěže.

49. Taková zvláštní pravidla a k nim vydaná judikatura [28] se přesto nedají zevšeobecnit tak, že by v kartelových řízeních vedených evropskými orgány pro ochranu hospodářské soutěže nemohly být nikdy použity jiné důkazy než důkazy, které byly získány zvláště pro účely kartelového práva. Článek 12 odst. 2 a 28 odst. 1 nařízení č. 1/2003 mají naopak podniky chránit pouze před tím, aby důkazy získané orgány pro ochranu hospodářské soutěže v soutěžním řízení – nebo i jejich vlastní dobrovolně poskytnuté údaje v takovém správním řízení, např. na základě návrhu na vydání sdělení o shovívavosti – byly později použity proti nim v jiném řízení, ve kterém možná platí přísnější procesněprávní pravidla, zejména v určitých soudních řízeních, které tvoří podstatnou součást trestního práva.

50. V projednávaném případě ale neexistují žádné indicie, že zvlášť procesní požadavky platné v italském daňovém trestním řízení, které musí italská finanční policie dodržovat, by byly méně přísné než procesní požadavky Komise v kartelovém řízení. Nejedná se ani o situaci srovnatelnou s čl. 12 odst. 2 nebo s čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1/2003.

51. Vzhledem k výše uvedenému tedy nelze vycházet z toho, že důkazy předané italskou finanční policií ve sporném kartelovém řízení použila Komise takovým protiprávním způsobem, který by mohl odůvodnit zákaz použití těchto důkazů.

25 — Tento aspekt také Tribunál správně zdůraznil (srov. především bod 78 na konci a bod 79 napadeného rozsudku).

26 — K významu pravidel hospodářské soutěže pro fungování vnitřního trhu srov. rozsudky ze dne 1. června 1999, Eco Swiss (C-126/97, EU:C:1999:269, bod 36), a – ve vztahu k právnímu stavu po vstupu Lisabonské smlouvy v účinnost – rozsudky ze dne 17. února 2011, TeliaSonera (C-52/09, EU:C:2011:83, bod 20), a ze dne 17. listopadu 2011, Komise v. Itálie (C-496/09, EU:C:2011:740, bod 60). Nutnost účinného prosazování článků 101 a 102 SFEU (dříve článků 81 a 82 ES) byla zdůrazněna již dříve v rozsudcích ze dne 11. června 2009, X BV (C-429/07, EU:C:2009:359, body 33 až 35), ze dne 7. prosince 2010, VEBIC (C-439/08, EU:C:2010:739, bod 59), ze dne 14. června 2011, Pfleiderer (C-360/09, EU:C:2011:389, bod 19), a ze dne 18. června 2013, Schenker a další (C-681/11, EU:C:2013:404, bod 46).

27 — K tomu srov. rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise (T-50/00, EU:T:2004:220, body 83 až 91), potvrzený rozsudkem Soudního dvora ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 62 a 63).

28 — Srov. zejména rozsudky ze dne 17. října 1989, Dow Benelux v. Komise (85/87, EU:C:1989:379, body 17 a 18), a ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 298 až 300), které se vždy vztahují k článku 20 nařízení bod 17. Tomuto ustanovení dnes odpovídá čl. 28 odst. 1 nařízení č. 1/2003.

2. K údajnému porušení práva na obhajobu

52. Na různých místech druhého důvodu kasačního opravného prostředku navrhovatelky rovněž tvrdí, že Tribunál porušil jejich právo na obhajobu. Těmto námitkám se nyní budu věnovat souhrnně.

53. Navrhovatelky namítají, že byly o předání důkazů italskou finanční policií Komisi informovány až dlouho poté, co k němu došlo. Zadruhé si stěžují na to, že by Komise nikdy nezahájila řízení o jihoevropském banánovém kartelu, kdyby jí italská finanční policie nepředala – téměř jako podnět k dalšímu vyšetřování – sporné osobní poznámky zaměstnance společnosti Pacific.

54. Ani jedno z tvrzení navrhovatelek však nenaznačuje jakékoliv porušení jejich práva na obhajobu.

55. Právo na obhajobu patří jako základní právo k obecným právním zásadám, jejichž ochranu musí zajišťovat Soudní dvůr [29]. Byl mezitím zakotveno rovněž na výsadním místě v čl. 41 odst. 2 a 48 odst. 2 Listiny základních práv EU.

56. Na rozdíl od názoru navrhovatelek nebrání právo na obhajobu ale Komisi v tom, aby kvůli údajnému porušení článku 101 nebo 102 SFEU zahájila řízení a použila v něm důkazy, které ji předaly vnitrostátní orgány mimo Evropskou síť pro hospodářskou soutěž. Z práva na obhajobu vyplývá pouze určité procesní záruky, které Komise při vedení tohoto řízení musí dodržovat a jejichž porušení vede k prohlášení neplatnosti jejího závěrečného rozhodnutí.

57. Dodržení práva na obhajobu zejména vyžaduje, aby se dotčené podniky měly možnost vyjádřit. Musí jim být umožněno účelně vyjádřit své stanovisko k pravdivosti a relevanci tvrzených skutkových zjištění a okolností, jakož i k dokumentům použitým Komisí na podporu jejího tvrzení o protiprávním jednání [30] (srov. i čl. 41 odst. 2 písm. a) a b) Listiny základních práv EU).

58. Navrhovatelky v projednávaném případu zcela nesporně nahlédly do důkazů předaných italskou finanční policií a dostaly příležitost se k těmto důkazům vyjádřit. Napadají pouze, že tato možnost jim byla ve správním řízení poskytnuta opožděně.

59. K tomu je třeba poznamenat, že se správní řízení dělí na dvě části [31], přičemž nahlédnutí do spisu a slyšení se zpravidla poskytuje až po ukončení předběžného šetření, a to tehdy, když Komise sdělí dotčeným podnikům oznámení námitek [32]. Informování dotčených podniků k dřívějšímu okamžiku by mohlo nadměrně ztížit šetřící činnost Komise a existovalo by nebezpečí, že některé důkazy budou zahlazeny [33].

60. Komise je jistě i během předběžného šetření – tedy ještě před zasláním oznámení námitek – povinna dbát na to, aby právo na obhajobu dotčených podniků nebylo porušeno [34].

29 — Rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 64), ze dne 14. září 2010, Akzo Nobel Chemicals a Akcros Chemicals v. Komise (C-550/07 P, EU:C:2010:512, bod 92), a ze dne 25. října 2011, Solvay v. Komise (C-110/10 P, EU:C:2011:687, bod 47).

30 — Rozsudky ze dne 13. února 1979, Hoffmann-La Roche v. Komise (85/76, EU:C:1979:36, bod 11), ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 66), ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 44), a ze dne 25. října 2011, Solvay v. Komise (C-110/10 P, EU:C:2011:687, bod 48).

31 — Rozsudky ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, body 181 až 184), ze dne 21. září 2006, Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (C-105/04 P, EU:C:2006:592, bod 38), a ze dne 3. září 2009, Prym a Prym Consumer v. Komise (C-534/07 P, EU:C:2009:505, bod 27).

32 — Rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 58 a 59).

33 — Rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 60).

34 — Rozsudky ze dne 21. září 1989, Hoechst v. Komise (46/87 a 227/88, EU:C:1989:337, bod 15), ze dne 18. října 1989, Orkem v. Komise (374/87, EU:C:1989:387, bod 33), a ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 63).

61. Navrhovatelky však neuvedly nic konkrétního, co by mělo naznačovat, že Komise musela v projednávaném případě za účelem zachování možností obhajoby společností FSL, LVP a PFCI tyto společnosti bezodkladně – a tedy ještě před oznámením námitek – informovat o důkazech předaných italskou finanční policií a vyžádat si jejich případná stanoviska k nim [35]. Navrhovatelky o to méně prokázaly, že by již pouhé použití důkazů předaných italskou finanční policií jako takové mohlo vést k omezení práva na obhajobu. Námitka, že jejich právo na obhajobu bylo „omezeno způsobem, který již nelze napravit“, je pouze krajně vágním tvrzením, které není ničím upřesněno.

62. Konečně se mi jeví, že ze struktury tvrzení navrhovatelek vyplývá, že Komise vlastně ani nesměla důkazy předané jí italskou finanční policií použít jako východisko pro kartelové řízení a podnět pro další vlastní šetření. Právě tato možnost ale Komisi podle ustálené judikatury v každém případě přísluší [36] a má zásadní význam pro účinné prosazování pravidel hospodářské soutěže na evropském vnitřním trhu.

63. Z tohoto důvodu nelze Tribunálu vyčítat nerespektování práva na obhajobu [37].

3. K údajnému zkreslení důkazních prostředků Tribunálem

64. Na závěr vytýkají navrhovatelky Tribunálu v rámci prvního důvodu kasačního opraveného prostředku zkreslení důkazních prostředků, které má spočívat v tom, že Tribunál v bodech 67 a 68 napadeného rozsudku uvádí, že je nepodstatné, zda dvě ze čtyř dotčených stran osobních poznámek zaměstnance společnosti Pacific předala italská finanční policie Komisi údajně protiprávním způsobem.

65. K tomu je třeba poznamenat, že o zkreslení se jedná jen tehdy, pokud se posouzení existujících důkazů jeví jako zjevně nesprávné, aniž by byly uplatněny nové důkazy [38]. Navrhovatel pak musí přesně označit důkazy, jež byly Tribunálem zkresleny, a prokázat pochybení v jeho analýze, které vedlo Tribunál při jeho posouzení k tomuto zkreslení [39].

66. V projednávaném případu navrhovatelky nijak neuvádí, které konkrétní důkazní prostředky měl Tribunál zkreslit. Omezují se pouze na velmi obecné tvrzení, že Tribunál „zkreslil jasný význam důkazních prostředků“. Ani na žádném místě v bodech 67 a 68 napadeného rozsudku nelze najít formulaci, kterou navrhovatelky napadají, že je irelevantní, zda byly dvě sporné strany osobních poznámek zaměstnance společnosti Pacific předány protiprávně.

67. Je pravda, že Tribunál konstatoval, že uvedené dvě strany osobních poznámek zaměstnance společnosti Pacific jsou „nezávisle na otázce přípustnosti písemností předaných ze strany Guardia di Finanza součástí spisů projednávané věci“ [40]. Tímto výrokem však Tribunál pouze poukázal na okolnost, že Komise našla tytéž dvě strany i při vlastní prohlídce obchodních prostor společnosti Pacific v Itálii. V této souvislosti nelze ani při velmi benevolentním zkoumání tvrzení navrhovatelek konstatovat zkreslení důkazů.

35 — V tomto smyslu rozsudek ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, bod 61).

36 — Rozsudky ze dne 17. října 1989, Dow Benelux v. Komise (85/87, EU:C:1989:379, bod 19), a ze dne 15. října 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij a další v. Komise (C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P až C-252/99 P a C-254/99 P, EU:C:2002:582, bod 301); ve stejném smyslu – v opačném případě – rozsudky ze dne 16. července 1992, Asociación Española de Banca Privada a další (C-67/91, EU:C:1992:330, body 42 a 43), a ze dne 19. května 1994, SEP v. Komise (C-36/92 P, EU:C:1994:205, bod 29).

37 — Ve stejném smyslu rozsudek Tribunálu ze dne 8. července 2004, Dalmine v. Komise (T-50/00, EU:T:2004:220, body 83 až 91), potvrzený rozsudkem Soudního dvora ze dne 25. ledna 2007, Dalmine v. Komise (C-407/04 P, EU:C:2007:53, body 62 a 63).

38 — Rozsudky ze dne 18. ledna 2007, PKK a KNK v. Rada (C-229/05 P, EU:C:2007:32, bod 37), ze dne 22. listopadu 2007, Sniace v. Komise (C-260/05 P, EU:C:2007:700, bod 37), ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise (C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 17), a ze dne 4. července 2013, Komise v. Aalberts Industries a další (C-287/11 P, EU:C:2013:445, bod 51).

39 — Rozsudky ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, body 50 a 159), ze dne 17. června 2010, Lafarge v. Komise (C-413/08 P, EU:C:2010:346, bod 16), a ze dne 8. března 2016, Řecko v. Komise (C-431/14 P, EU:C:2016:145, bod 32).

40 — Bod 68 napadeného rozsudku.

68. Konečně Tribunál svými závěry v bodech 67 a 68 napadeného rozsudku provádí pouze právní kvalifikaci skutečností: hodnotí (chybějící) příčinnou souvislost mezi případným procesním pochybením při předání určitých důkazů italskou finanční policií Komisi a dalším průběhem řízení. Toto nesouvisí se zkreslením důkazů.

4. Dílčí závěr

69. Vzhledem k výše uvedenému je tedy první důvod kasačního opravného prostředku neopodstatněný.

B – *K použití sdělení o shovívavosti a použitelnosti důkazů získaných v tomto rámci (druhý důvod kasačního opravného prostředku)*

70. Svým druhým důvodem kasačního opravného prostředku navrhovatelky v podstatě uplatňují, že informace poskytnuté společností Chiquita ve správním řízení nesměly být použity jako důkazní prostředek o existenci kartelového deliktu. Společnost Chiquita totiž poskytla tyto údaje jen s ohledem na její postavení korunního svědka. Postavení korunního svědka ale příslušel společnosti Chiquita podle názoru navrhovatelek jen ohledně *severoevropského* banánového kartelu, nikoliv však naproti tomu ohledně zde sporného *jihoevropského* banánového kartelu. Tuto skutečnost Tribunál nesprávně posoudil. Bez postavení korunního svědka by Chiquita usvědčující údaje podle odhadu navrhovatelek možná neposkytla.

71. Těžištěm argumentace navrhovatelek v rámci tohoto druhého důvodu kasačního opravného prostředku je jejich tvrzení, že Chiquita nespolupracovala v souvislosti s jihoevropským banánovým kartelem s Komisí dostatečně, aby si zasloužila postavení korunního svědka [41].

1. Přípustnost

72. Nejprve je nutné zabývat se přípustností tohoto důvodu kasačního opravného prostředku.

73. Na jedné straně nelze – na rozdíl od názoru Komise – argumentovat, že se jedná o zcela novou námitku. V řízení v prvním stupni se jednalo v prvé řadě jistě o jinou otázku, totiž, zda Komise zneužila své volné uvážení a vyvíjela na společnost Chiquita protiprávní nátlak. Tribunál však v napadeném rozsudku poukazuje na požadavek trvalé a bezproblémové spolupráce po celou dobu správního řízení jako podmínky pro postavení korunního svědka [42]. Pokud by se navrhovatelkám odepřela možnost vyjádřit se v této souvislosti kriticky k příslušným závěrům Tribunálu, pak by to zbavilo řízení o kasačním opravném prostředku částečně jeho významu [43].

74. Na druhé straně ale patří otázka, zda podnik během správního řízení dostatečně spolupracoval s Komisí, k hodnocení skutkového stavu a důkazů, které přísluší výlučně Tribunálu a kterým se Soudní dvůr jakožto instance rozhodující o kasačním opravném prostředku nemůže zabývat – s výhradou případného zkreslení, které navrhovatelky v této souvislosti neuplatňují [44].

75. Druhý důvod kasačního opravného prostředku je tedy nepřípustný.

41 — Požadavky na spolupráci s Komisí vyplývají z bodu 11 písm. a) sdělení Komise z roku 2002 o prominutí a snížení peněžitých pokut v kartelových věcech (Úř. věst. 2002, C 45, s.3; Zvl. vyd. 08/02, s. 155).

42 — Srov. zejména body 121 až 126 a 147 napadeného rozsudku.

43 — Rozsudky ze dne 19. července 2012, Rada v. Zhejiang Xinan Chemical Industrial Group (C-337/09 P, EU:C:2012:471, bod 61), ze dne 3. října 2013, Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Parlament a Rada (C-583/11 P, EU:C:2013:625, bod 47), a ze dne 14. června 2016, Marchiani v. Parlament (C-566/14 P, EU:C:2016:437, bod 37).

44 — Usnesení ze dne 17. září 1996, San Marco v. Komise (C-19/95 P, EU:C:1996:331, body 39 a 40), jakož i rozsudky ze dne 28. června 2005, Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, bod 449), a ze dne 3. září 2015, Inuit Tapiriit Kanatami a další v. Komise (C-398/13 P, EU:C:2015:535, bod 37)

2. Odůvodněnost

76. I pokud by měl být druhý důvod kasačního opravného prostředku přípustný, např. proto, že se ve skutečnosti vztahuje k právní kvalifikaci skutkového stavu, nemohla by výtka uplatněná navrhovatelkami po obsahové stránce obstát. Údaje, které podnik poskytl ve správním řízení a důkazy, které předložil, nejsou pro Komisi nepoužitelné pouze kvůli tomu, že tomuto podniku bylo možná neprávem poskytnuto postavení korunního svědka.

77. Naopak pohnutky, které svědka vedou ke spolupráci s orgány, nemají jako takové vliv na oprávněnost získání důkazů a jejich použitelnost. Mohou hrát roli maximálně při posouzení hodnoty jeho tvrzení a jeho věrohodnosti. O to se však v projednávané věci nejedná.

78. Druhý důvod kasačního opravného prostředku je tudíž nejen nepřípustný, nýbrž i neopodstatněný.

C – *K zásadě účinné soudní ochrany ve vztahu k peněžité pokutě (třetí důvod kasačního opravného prostředku)*

79. Třetí důvod kasačního opravného prostředku se týká účinné soudní ochrany a směřuje v podstatě proti bodům 501 až 564 napadeného rozsudku. Navrhovatelky namítají, že Tribunál ohledně peněžité pokuty uložené Komisí pouze „provedl extrémně omezený soudní přezkum“, a tím porušil zásadu soudního přezkumu v plné jurisdikci (článek 31 nařízení č. 1/2003), jakož i článek 6 EÚLP a článek 47 Listiny základní práv. Tribunál tak rovněž stanovil pokutu v nesprávné výši.

80. Tento důvod kasačního opravného prostředku je uplatňován podpůrně. Věnuji se mu, protože první a druhý důvod kasačního opravného prostředku podle mých výše uvedených úvah nemohou obstát.

81. Na rozdíl od názoru Komise nelze tento třetí důvod kasačního opravného prostředku považovat za nepřípustné rozšíření předmětu sporu (čl. 170 odst. 1 jednacího řádu). Tribunál se totiž v bodech 501 a násl. napadeného rozsudku výslovně zabýval podpůrnými návrhy společností FSL, LVP a PFCI směřujícími ke zrušení *nebo snížení* pokuty. Na rozdíl od „zrušení pokuty“ se „snížení pokuty“ nutně dotýká tématu soudního přezkumu v plné jurisdikci ve smyslu čl. 31 nařízení č. 1/2003. Problematika, kterou je nutné se v tomto případě zabývat, tedy byla již předmětem sporu v řízení v prvním stupni.

82. Výkon pravomoci k soudnímu přezkumu Tribunálu v plné jurisdikci v kartelových řízeních (článek 261 SFEU ve spojení s článkem 31 nařízení č. 1/2003) ovšem Soudní dvůr přezkoumává pouze z hlediska zjevných vad [45]. O takové vady se jedná zaprvé tehdy, pokud Tribunál nesprávně posoudil rozsah svých pravomocí podle článku 261 SFEU [46], zadruhé, pokud se podrobně nezabýval všemi relevantními hledisky [47], a zatřetí, pokud použil nesprávná právní kritéria [48], v neposlední řadě s ohledem na zásady rovného zacházení [49] a proporcionality [50].

83. Námitka vznesená navrhovatelkami v tomto případě, která se týká příliš povrchního přístupu ohledně „*pleine juridiction*“, spadá do první z uvedených kategorií: Tribunálu je v konečném důsledku vytýkáno, že nesprávně posoudil rozsah svých pravomocí podle článku 261 SFEU, a tím porušil zásadu účinné soudní ochrany (článek 47 Listiny základních práv) [51].

84. Ve skutečnosti se Tribunál však velmi podrobně – ve více než 60 bodech napadeného rozsudku – zabýval všemi argumenty účastníků řízení vznesenými v řízení v prvním stupni, které se týkaly případného zrušení nebo snížení pokuty.

85. Skutečnost, že se Tribunál v této souvislosti intenzivně zabýval pokyny z roku 2006 [52] a zkoumal, zda se Komise při použití těchto pokynů dopustila pochybení, souvisí s námitkami, které vznesly v řízení v prvním stupni přímo společnosti FSL, LVP a PFCI [53]. V žádném případě z toho nelze vyvodit, že se Tribunál cítil být vázán citovanými pokyny, které mu podle jeho názoru bránily rozhodnout nad jejich rámec [54]. Takto zaměřená kritika navrhovatelek spočívá na zjevně nesprávném výkladu napadeného rozsudku.

86. Na rozdíl od názoru navrhovatelek, Tribunál nebyl kromě toho povinen se zabývat pokutou nad rámec námitek a argumentů, které společnosti FSL, LVP a PFCI vznesly v řízení v první stupni. V tomto ohledu je třeba zdůraznit, že výkon pravomoci přezkumu v plné jurisdikci není rovnocenný přezkumu z úřední povinnosti a že řízení před unijními soudy má spornou povahu [55].

45 — Rozsudek ze dne 7. ledna 2004, Aalborg Portland a další v. Komise (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P a C-219/00 P, EU:C:2004:6, bod 365).

46 — Srov. k tomu mé stanovisko ve věci Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied v. Komise (C-105/04 P, EU:C:2005:751, bod 137), Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:248, bod 190) a Pilkington Group a další v. Komise (C-101/15 P, EU:C:2016:258, bod 112); ve stejném smyslu rozsudky Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, body 155 a 156) a Kone a další v. Komise (C-510/11 P, EU:C:2013:696, body 40 a 42).

47 — Rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303) a Papierfabrik August Koehler a další v. Komise (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

48 — Rozsudky Baustahlgewebe v. Komise (C-185/95 P, EU:C:1998:608, bod 128), Dansk Rørindustri a další v. Komise (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P až C-208/02 P a C-213/02 P, EU:C:2005:408, body 244 a 303), a Papierfabrik August Koehler a další v. Komise (C-322/07 P, C-327/07 P a C-338/07 P, EU:C:2009:500, bod 125).

49 — Rozsudky Weig v. Komise (C-280/98 P, EU:C:2000:627, body 63 a 68), Sarrió v. Komise (C-291/98 P, EU:C:2000:631, body 97 a 99), a Alliance One International a Standard Commercial Tobacco v. Komise (C-628/10 P a C-14/11 P, EU:C:2012:479, bod 58).

50 — Rozsudky E.ON Energie v. Komise (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 126), a Schindler Holding a další v. Komise (C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 165).

51 — Navrhovatelkami dodatečně uplatněný článek 6 EÚLP nepředstavuje, dokud Unie nepřistoupila k EÚLP, právní prostředek, který by bylo možné použít přímo jako měřítko pro kontrolu legality jednání unijních orgánů; naopak je nutné odvolat se pouze na článek 47 Listiny základních práv (rozsudky ze dne 26. února 2013, Åkerberg Fransson, C-617/10, EU:C:2013:105, bod 44, a ze dne 18. července 2013, Schindler Holding a další v. Komise, C-501/11 P, EU:C:2013:522, bod 32).

52 — Pokyny pro výpočet pokut uložených podle čl. 23 odst. 2 písm. a) nařízení č. 1/2003 (Úř. věst. 2006, C 210, s. 2).

53 — Srov. např. bod 501 napadeného rozsudku.

54 — Jak Soudní dvůr vyjasnil, takové pokyny sice nejsou pro soudní moc závazné, unijní soudy se ale přesto mohou jimi nechat inspirovat při výkonu své pravomoci k přezkumu v plné jurisdikci: rozsudky ze dne 6. prosince 2012, Komise v. Verhuizingen Coppens (C-441/11 P, EU:C:2012:778, bod 80), a ze dne 21. ledna 2016, Galp Energía España a další v. Komise (C-603/13 P, EU:C:2016:38, bod 90).

55 — Rozsudky ze dne 8. prosince 2011, Chalkor v. Komise (C-386/10 P, EU:C:2011:815, bod 64), ze dne 10. července 2014, Telefónica a Telefónica de España v. Komise (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 213), a ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 85).

87. Konečně se zdá, že hlavní záměr navrhovatelek v rámci tohoto třetího důvodu kasačního opravného prostředku je dosáhnout 60% snížení pokuty, které bylo přiznáno účastníkům severoevropského banánového kartelu jako polehčující okolnost [56].

88. Tribunál ale výslovně popsal, z jakého důvodu podle jeho názoru takové snížení pokuty v projednávaném případě nepřicházelo v úvahu [57].

89. Soudnímu dvoru nepřísluší, aby z důvodů ekvity svým posouzením nahrazoval posouzení Tribunálu, který při výkonu přezkumu v plné jurisdikci rozhodl o výši pokut uložených podnikům proto, že porušily unijní právo [58].

90. Naopak nesprávné právní posouzení Tribunálu z důvodu nepřiměřené výše pokuty by bylo třeba konstatovat jen tehdy, pokud „výše pokuty je nejen nevhodná, ale také nadměrná, a to natolik, že je nepřiměřená“ [59]. K tomu ale navrhovatelky nepředložily žádné konkrétní tvrzení [60].

91. Celkově tudíž nelze Tribunálu v souvislosti s výkonem pravomoci k soudnímu přezkumu v plné jurisdikci vytýkat, že se dopustil nesprávného právního posouzení či porušil zásadu účinné soudní ochrany. Třetí důvod kasačního opravného prostředku tudíž není opodstatněný.

D – *Ke konceptu omezení hospodářského soutěže z hlediska účelu (čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku)*

92. Svým čtvrtým a posledním důvodem kasačního opravného prostředku se navrhovatelky zabývají konceptem omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu ve smyslu článku 101 SFEU. Tribunálu vytýkají, že zejména v bodech 463 až 474 – především v bodě 466 – napadeného rozsudku, že vycházel z nesprávného chápání konceptu omezení hospodářské soutěže z hlediska účelu, což vedlo k nesprávnému posouzení skutkového stavu a zásahu do práva na obhajobu společností FSL, LVP a PFCI.

93. Tento důvod kasačního opravného prostředku je uveden maximálně podpůrně. Je třeba jej posoudit, protože všechny ostatní důvody kasačního opravného prostředku, jak bylo uvedeno, nemají vyhlídku na úspěch.

94. Námitka navrhovatelek v podstatě zní, že Tribunál nedostatečně vyhodnotil hospodářský a právní kontext, do něhož spadá dotčené jednání účastníků kartelové dohody.

1. Přípustnost

95. Komise považuje tvrzení navrhovatelek za novou nepřípustnou výtku, protože společnosti FSL, LVP a PFCI poukázaly v řízení v prvním stupni na hospodářské a právní souvislosti pouze s ohledem na případné protisoutěžní *účinky* dotčeného jednání účastníků kartelové dohody, nikoliv však s ohledem na protisoutěžní *cíl*.

56 — Srov. k tomu bod 544 a násl. napadeného rozsudku.

57 — Body 547 až 554 napadeného rozsudku.

58 — Rozsudky ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 125), ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 81).

59 — Rozsudky ze dne 22. listopadu 2012, E.ON Energie v. Komise (C-89/11 P, EU:C:2012:738, bod 126), ze dne 10. července 2014, Telefónica a Telefónica de España v. Komise (C-295/12 P, EU:C:2014:2062, bod 205), ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 82), ze dne 7. září 2016, Pilkington Group a další v. Komise (C-101/15 P, EU:C:2016:631, bod 73), a ze dne 14. září 2016, Trafilerie Meridionali v. Komise (C-519/15 P, EU:C:2016:682, bod 56).

60 — Ve stejném smyslu rozsudek ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 83).

96. Takový přístup se však zdá být zbytečně formalistický. Kasační opravný prostředek nemůže změnit předmět sporu, před Tribunálem a nesmí obsahovat ani nové návrhy (čl. 170 odst. 1 jednacího řádu Soudního dvora)[61]. V mezích existujícího předmětu sporu ale mohou navrhovatelé uvést každý relevantní argument[62] a přitom svoji argumentaci z prvního stupně dále rozvíjet a upřesňovat[63].

97. Tak je tomu v projednávaném případě: předmětem sporu v řízení v prvním stupni byla zcela obecně otázka rozporu dotčeného jednání účastníků kartelové dohody s hospodářskou soutěží[64]. Jelikož společnosti FSL, LVP a PFCI již před Tribunálem – i když jen povrchně – argumentovaly hospodářským a právním kontextem jejich chování, mohou tuto svoji argumentaci ve stadiu řízení o kasačním opravném prostředku znovu uplatnit a upřesnit, aniž by tím byl rozšířen předmět sporu.

98. Z toho vyplývá, že čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku je přípustný.

2. Odůvodněnost

99. Mezi účastníky řízení existuje v zásadě shoda, že protisoutěžní cíl určitého jednání v rámci článku 101 SFEU je nutné posoudit mimo jiné s ohledem na hospodářský a právní kontext, do něhož spadá toto jednání[65]. Předmětem sporu před Soudním dvorem je pouze otázka, zda se Tribunál v projednávaném případě dostatečně intenzivně vypořádal právě s tímto hospodářským a právním kontextem.

100. Podrobnost, se kterou se musí Tribunál zabývat uvedeným hospodářským a právním kontextem, přirozeně závisí na povaze dotčeného jednání. V případech, ve kterých je protisoutěžní účel obzvlášť zjevný, lze analýzu hospodářského a právního kontextu, do kterého spadá jednání, přirozeně omezit na nezbytně nutnou míru[66].

101. O takový zvlášť zřejmý protisoutěžní účel se jedná tehdy, pokud soutěžitelé mezi sebou uzavírají dohody o cenách svých výrobků[67] nebo pokud si vyměňují citlivé informace relevantní pro jejich tvorbu cen[68]. Na rozdíl od názoru navrhovatelek zakazuje článek 101 SFEU nejen cenové dohody, nýbrž i výměnu citlivých informací s ohledem na tvorbu cen[69].

102. Z tohoto důvodu nelze Tribunálu v projednávaném případě vytýkat, že se nedostatečně intenzivně zabýval hospodářským a právním kontextem dotčeného jednání.

61 — Srov. i rozsudky ze dne 25. června 2014, Nexans a Nexans France v. Komise (C-37/13 P, EU:C:2014:2030, bod 45), a ze dne 9. června 2016 Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, bod 58).

62 — Rozsudky ze dne 18. ledna 2007, PKK a KNK v. Rada (C-229/05 P, EU:C:2007:32, bod 66), a ze dne 18. listopadu 2010, NDSHT v. Komise (C-322/09 P, EU:C:2010:701, body 41 a 42).

63 — V tomto smyslu rozsudky ze dne 10. září 2009, Akzo Nobel a další v. Komise (C-97/08 P, EU:C:2009:536, bod 39), a ze dne 29. září 2011 Elf Aquitaine v. Komise (C-521/09 P, EU:C:2011:620, bod 36); podobně rozsudek ze dne 9. června 2016, Repsol Lubricantes y Especialidades a další v. Komise (C-617/13 P, EU:C:2016:416, body 59 až 61).

64 — Tribunál sám zkoumal otázku protisoutěžního účelu a otázku protisoutěžního účinku v jednom a tomtéž oddílu napadeného rozsudku (srov. k tomu nadpis před bodem 463 rozsudku).

65 — Rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další (C-8/08, EU:C:2009:343, bod 27), ze dne 19. září 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 117), a ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise (C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 27).

66 — Rozsudek ze dne 20. ledna 2016, Toshiba Corporation v. Komise (C-373/14 P, EU:C:2016:26, bod 29)

67 — Rozsudky ze dne 30. ledna 1985, Clair (123/83, EU:C:1985:33, bod 22), ze dne 11. září 2014, CB v. Komise (C-67/13 P, EU:C:2014:2204, bod 51), a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, bod 115).

68 — Rozsudky ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další (C-8/08, EU:C:2009:343, body 32 až 37), a ze dne 19. března 2015, Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2015:184, body 119 až 124).

69 — Tamtéž.

103. Pokud by se po orgánech pro ochranu hospodářské soutěže a soudech zabývajících se právem hospodářském soutěže Unie vyžadovalo, aby se i v případě koluzních jednání podniků, u nichž je protisoutěžní jednání zjevné, intenzivně zabývaly hospodářským a právním kontextem, byl by smazán základní rozdíl mezi omezením hospodářské soutěže z hlediska účelu a cíleným omezením hospodářské soutěže ve smyslu článku 101 SFEU.

104. Bez ohledu na výše uvedené není žádná ze skutečností, kterými se navrhovatelky snaží konkrétně prokázat, že jejich výměna informací nebyla pro hospodářskou soutěž škodlivá, nijak zvlášť přesvědčivá.

105. Zaprvé okolnost, že v případě banánů se uplatňuje organizace trhu v rámci společné zemědělské politiky, neznamená, že jsou povoleny cenové dohody nebo výměna citlivých informací relevantních pro určování cen mezi soutěžiteli. Naopak na trhu, na kterém vzhledem k regulatorním zásahům existuje pro hospodářskou soutěž pouze omezený prostor, je nutné právě rozhodně postupovat proti všem sdružením podniků, které by mohly omezit i zbývající hospodářskou soutěž.

106. Zadruhé nezáleží na četnosti výměny citlivých informací mezi soutěžiteli. Již jednorázová výměna informací může být podle judikatury základem pro konstatování protiprávního jednání a uložení pokuty, pokud dotyčné podniky po této výměně informací nadále aktivně působí na daném trhu [70]. Otázka, jak často a s jakou pravidelností probíhala výměna informací s protisoutěžním cílem, může hrát roli nanejvýš při stanovení výše pokuty [71].

107. Zatřetí nemění ani upozornění navrhovatelek na jejich malou velikost a nízký podíl na evropském trhu s banány nic na protisoutěžním účelu jejich jednání. Dohoda, která může ovlivnit obchod mezi členskými státy a která má protisoutěžní účel, představuje svou povahou a nezávisle na jakémkoliv jejím skutečném účinku výrazné omezení hospodářské soutěže [72]. Zákaz protisoutěžních koluzních způsobů jednání tak, jak je stanoven v článku 101 SFEU platí stejně pro malé a velké podniky jako pro malé a velké trhy.

108. Konečně neznamená porušení práva na obhajobu ani to, když Tribunál upustil od podrobné analýzy hospodářského a právního kontextu dotčeného způsobu. Právo na obhajobu (ve správní řízení) a zásada kontradiktorního řízení (v soudním řízení) jsou zachovány, pokud měli všichni účastníci řízení dostatečnou možnost vyjádřit své stanovisko. Taková procesní práva nemohou být porušena pouze tím, že Tribunál dospěje po obsahové stránce k jinému závěru, než je přesvědčení jednoho nebo více účastníků řízení. Správné posouzení obsahu dotčeného jednání totiž není otázkou procesněprávní, ale hmotněprávní.

109. Celkově je tedy i čtvrtý důvod kasačního opravného prostředku neopodstatněný.

E – *Shrnutí*

110. Vzhledem k tomu, že žádný z důvodů kasačního opravného prostředku uplatněný navrhovatelkami není úspěšný, je nutné zamítnout kasační opravný prostředek v plném rozsahu.

VI – Náklady

111. Podle čl. 184 odst. 2 jednacího řádu Soudního dvora platí, že jestliže Soudní dvůr zamítne kasační opravný prostředek, rozhodne o nákladech řízení.

70 — Rozsudek ze dne 4. června 2009, T-Mobile Netherlands a další (C-8/08, EU:C:2009:343, body 58 a 59); viz také rozsudky ze dne 8. července 1999, Komise v. Anic Partecipazioni (C-49/92 P, EU:C:1999:356, bod 121), a Hüls v. Komise (C-199/92 P, EU:C:1999:358, bod 162).

71 — Srov. doplňkově moje stanovisko ve věci T-Mobile Netherlands a další (C-8/08, EU:C:2009:110, body 97 až 107) a Dole Food a Dole Fresh Fruit Europe v. Komise (C-286/13 P, EU:C:2014:2437, bod 125)

72 — Rozsudek ze dne 13. prosince 2012, Expedia (C-226/11, EU:C:2012:795, bod 37).

112. Z článku 138 odst. 1 a 2 ve spojení s čl. 184 odst. 1 jednacího řádu vyplývá, že účastníku řízení, který neměl úspěch ve věci, bude uložena náhrada nákladů řízení, pokud to účastník řízení, který měl ve věci úspěch, požadoval. Je-li neúspěšných účastníků řízení více, rozhodne Soudní dvůr o rozdělení nákladů řízení. Vzhledem k tomu, že Komise požadovala náhradu nákladů řízení a navrhovatelky neměly ve věci úspěch, je důvodné posledně uvedeným uložit náhradu nákladů řízení. Tyto náklady řízení ponesou společně a nerozdílně, jelikož podaly kasační opravný prostředek společně.

VII – Závěry

113. Na základě výše uvedených úvah navrhuji, aby Soudní dvůr rozhodl takto:

1) Kasační opravný prostředek se zamítá.

2) Navrhovatelky ponesou společně a nerozdílně náklady řízení.